No. of Printed Pages : 3

Sem-IV-Sans-CC-VIII(R&B)

2023

Time - 3 hours

Full Marks - 80

*Answer **all units** as per instructions.*

Figures in the right hand margin indicate marks.

UNITS - I & II

1. द्वयो: प्रश्नयो: उत्तरं देयम् । [12 × 2

(क) कठोपनिषदि प्रतिपादितं आत्मतत्त्वं विवृणुत ।

(ख) नचिकेतसे यमेन प्रदत्तं वरत्रयम् आलोचयत ।

(ग) आदर्शशिष्यरूपेण नचिकेतस: चरित्रं चित्रयत ।

(घ) पठितांशमनुसृत्य श्रेय प्रेययो: स्वरूपं वर्णयत ।

2. सप्रसङ्गं व्याख्यात । [10

उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान्निबोधत ।
क्षुरस्य धारा निशिता दुरत्यया दुर्गं पथस्तत्कवयो वदन्ति ।।

अथवा

पीतोदका जग्धतृणा दुग्धदोहा निरिन्द्रियाः ।
अनन्दा नाम ते लोकास्तान् स गच्छति ता ददत् ।।

3. उत्कलभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः । [6

अनुपश्य यथापूर्वे प्रतिपश्य तथापरे ।
सस्यमिव मर्त्यः पच्यते सस्यमिवाजायते पुनः ।।

अथवा

अविद्यायामन्तरे वर्तमानाः
स्वयं धीराः पण्डितम्मन्यमानाः ।
दन्द्रम्यमाणाः परियन्ति मूढ़ा
अन्धनैव नीयमाना यथान्धाः ।।

UNIT - III

4. पठितांशमाश्रित्य सीतायाः पातिव्रत्यं विशदयत । [12

अथवा

अरण्यकाण्डे श्रीरामस्य शरणागतवत्सलतां प्रतिपादयत ।

5. द्वयोः संक्षिप्तमुत्तर दीयताम् । [4 × 2

(क) क्षत्रियाणां किं कार्यं, धर्म वा वर्तते ?

(ख) कानि कामजव्यसनानि ?

(ग) किं दृष्ट्वा सीतायाः मनः व्याकुलितः ?

(घ) क्षत्रियाणां वनेषु किं कार्यम् ?

UNIT - IV

6. क्षराक्षरयोः भेदं विचार्य पुरुषोत्तमस्य महत्त्वं वर्णयत । [12

अथवा

पठितांशमाधारीकृत्य अश्वत्थवृक्षस्य स्वरूपं विशदयत ।

7. सप्रसङ्गं व्याख्यात । [8

न तद्भासयते सूर्यो न शशाङ्को न पावकः ।
यद्गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ।।

अथवा

यस्मात्क्षरमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः ।
अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः ।।

2023

Time - 3 hours

Full Marks - 80

*Answer **all units** as per instructions.*
Figures in the right hand margin indicate marks.

UNIT - I

1. माण्डासोरस्तम्भाभिलेखस्य काव्यिकं सौन्दर्यं विमृशत । [12

अथवा

गिरिनगरे रुद्रदाम्नः शिलालेखस्य ऐतिहासिकमहत्त्वं विचारयत ।

2. द्वयोः संक्षेपेण उत्तरं लिखत । [4 × 2

(क) यौधेयानां परिचयं दत्त ।

(ख) इल्हावादशिलालेखे समुद्रगुप्तस्य गौरववर्णनं कुरुत ।

(ग) यशोधर्मदेवस्य प्रशस्तौ का देवता आदो स्तुता ?

(घ) माण्डासोरशिलालेखे अलङ्कारप्रयोगं वर्णयत ।

P.T.O.

UNIT - II

3. मुनि: वामदेव: किम्भूतेन कुमारनिचयेन परिवेष्टितं राजानं संजगाम । [12

अथवा

दण्डिन: पदलालित्यं दशकुमारचरितस्य पाठ्यानुसारं वर्णयत ।

4. द्वयो: संक्षेपेण उत्तरं लिखत । [4 × 2

(क) राजवाहन: विन्ध्याटवीमध्ये कीदृशं पुरुषं ददर्श ?

(ख) कर्कशकाय: पुरुष: क: ? कस्तस्य परिचय: ?

(ग) प्रेतपुर्यां मातङ्गस्य अनुभूतिं लिखत ।

(घ) क: सोमदत्त: ? राजवाहनेन सह तस्य कुत्र मिलनमभवत् ?

UNITS - III & IV

5. नीतिसाहित्यदृष्ट्या शुकनासोपदेशस्य आकलनं कुरुत । [16

अथवा

चन्द्रापीडं प्रति शुकनासस्य उपदेशस्य महत्त्वं वर्णयत ।

6. द्वयो: संक्षेपेण उत्तरं लिखत । [5 × 2

(क) कोऽयं शुकनास: ? तस्य परिचयं दत्त ।

(ख) राज्ञां स्वाभाविकदोषान् लिखत ।

(ग) गुरूपदेश: किं हरति ?

(घ) विषयविषास्वादमोह: कीदृश: ?

7. उत्कलभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादं कुरुत । [6

अपरिणामोपशमो दारुणो लक्ष्मीमद: । कष्टमनञ्जनवर्तिसाध्यमपरमैश्वर्य-तिमिरान्धत्वम् । अशिशिरोपचारहार्योऽतितीव्रो दर्पदाहज्वरोष्मा । सततममूलमन्त्रगम्यो विषमो विषयविषास्वादमोह: ।

अथवा

अहंकारदाहज्वरमुर्च्छान्धकारिता विह्वला हि राजप्रकृति:,
अलीकाभिमानोन्मादकारिणी धनानि,
राज्यविषविकारतन्द्राप्रदा राजलक्ष्मी ।

8. सप्रसङ्गं व्याख्यां कूरुत । [8

यौवनारम्भे च प्राय: शास्त्रजलप्रक्षालननिर्मलापि कालुष्यमुपयातिबुद्धि: ।

अथवा

अपगतमले हि मनसि स्फटिकमणाविव रजनीकरगर्भस्तयो विशन्ति सुखेनोपदेशगुणा: ।

No. of Printed Pages : 3

Sem-IV-Sans-GE-B_2(R&B)

2023

Time - 3 hours

Full Marks - 80

*Answer **all units** as per instructions.*

Figures in the right hand margin indicate marks.

UNITS - I, II & III

1. द्वयो: उत्तरं दीयताम् । [12 × 2

(क) पठितांशमनुसृत्य उज्जयिन्या: शोभा सौन्दर्यादिकं वर्णयत ।

(ख) रामगिरित: अलकापुरीं यावत् मेघमार्गं विवृणुत ।

(ग) मेघदूते कालिदासस्य प्रकृतिचित्रणे नैपुण्यं आलोचयत ।

(घ) मेघदूते वर्णितानां पर्वतानां परिचयं प्रदाय तत्र मेघस्य कार्यं वर्णयत ।

2. अधोलिखितेषु चतुर्णां संक्षिप्तमुत्तरं दीयताम् । [5 × 4

(क) मेघस्य यात्रायां नभसि के कथं सहाया: भविष्यन्ति ?

(ख) कैलासोत्सङ्गे अलकाया: शोभा कीदृशी ?

P.T.O.

(ग) 'रामगिर्याश्रमेषु' इत्यत्र बहुवचन प्रयोगस्य साधुतां दर्शयत ।

(घ) काव्यारम्भे महाकविना यक्षस्य नामग्रहणं कथं न कृतम् ?

(ङ) रन्तिदेवः कः ? तस्य कीर्त्तिः का ?

(च) उज्जयिन्याः विपणिः कीदृशः ?

3. सप्रसङ्गं व्याख्यात । [10

तेनार्थित्वं त्वयि विधिवशात् दूरवन्धुर्गतोऽहम् ।
याञ्चा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामाः ।।

अथवा

अन्तःसारं घनतुलयितुं नानिलः शक्ष्यति त्वां ।
रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ।।

4. उत्कलभाषया आङ्गलभाषया <u>वा</u> अनुवादः कार्यः । [6

ताञ्चावश्यं दिवसगणना तत्परा मेकपत्नी-
मव्यापन्नमविहतगतिर्द्रक्षसि भ्रातृजायाम् ।
आशाबन्धः कुसुमसदृशं प्रायशोह्यङ्गनानां
सद्यः पाति प्रणयि हृदयं विप्रयोगे रूणद्धि ।।

अथवा

त्वामासारप्रशमित वनोपप्लवं साधुमूर्ध्ना
वक्ष्यव्यध्वश्रमपरिगतं सानुमानाम्रकूटः ।
न क्षुद्रोऽपि प्रथमसुकृतापेक्षया संश्रयाय
प्राप्तेमित्रे भवति विमुखः किं पुनर्यस्तथोच्चैः ।।

UNIT - IV

5. कः पुरुषोत्तमः ? पठितांशमाधारेण तस्य महत्त्वं स्वरूपं च प्रतिपादयत । [12

अथवा

पुरुषोत्तम योगे प्रतिपादितस्य अश्वत्थ वृक्षस्य महत्त्वं आलोचयत ।

6. सप्रसङ्गं व्याख्यात । [8

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।
मनः षष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ।।

अथवा

द्वाविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च ।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोऽक्षर उच्यते ।।